

# СВОБОДЕНЪ ГРАЖДАНИНЪ

ОРГАНЪ НА ВАРНЕНСКОТО ЛИБЕРАЛНО БЮРО

В. „Свободенъ Гражданинъ“ ще излиза веднажъ въ седмица—Четвъртъкъ. Цѣната му за въ България: 5 лева на годината, 3 лева за шестъ мѣсеца, а за въ странство — 8 лева на година и 4 л. за шестъ мѣсеца. Обявленията: на I стр. 10 ст. на дума, на 2 и 3 стр. по 6 ст.; приставскитѣ обявления се приематъ прѣдплатени и по 2 ст. Единъ брой 10 ст. на дума за 4 стр. Всичко, що се отнася до вѣстника, испраща се направо до администрацията му въ гр. Варна Единъ брой 10 ст.

## НА МИТИНГЪ!

### Съграждани!

Вѣсти трагични достигатъ до насъ всѣкой день отъ многострадалната Македония, но не вече унижителни, робски вопли, а слухове за геройския избухъ, и пушечния гърмежъ на възстаналия окървавенъ робъ!

Измъчвани, изтезавани, ограбвани, изнасилвани, безчестени, затваряни, убивани прѣзъ толкова врѣме, нашитѣ брати отвждѣ Рила и Родопитѣ — днесъ тържествено и юнашки заявяватъ съ оружие въ ржка, че тѣ не могатъ вече да траятъ да бждатъ безправни същества съ свръхчовѣшко търпѣние; че тѣ неискатъ вече безропотно да подлагатъ вратъ подъ турския ятаганъ, безмълвно да се откарватъ на бѣсилкитѣ или на живо разтѣние въ влажнитѣ зндани, защото тѣхното адеко търпѣние не трогна никоя съвѣсть, не умилюва ни кое сърдце; защото тѣхнитѣ неизказани страдания, налагани безнаказано отъ звѣра — тиранинъ, не покъртиха никоя душа, не нарушиха никое спокойствие!

Робътъ търпи и Европа, хуманната просвѣтена Европа, е спокойна!

И грабнаха тѣ днесъ оружието: бащи напушатъ дѣца и жени, синове се дѣлятъ отъ измъчени и изнасилвани майки и сестри и катъ орли лѣтятъ да се собиратъ подъ окървавеното вече знаме на Македонската свобода.

И какво искатъ тѣ? — Тѣ искатъ свободно да дишатъ въздуха, да се радватъ на слънчевитѣ лъчи, отъ които се лишаватъ, безъ страхъ да пхтватъ по своитѣ друмища, хубави полета и гори, безбоязно да заспиватъ и се пробуждатъ при своитѣ огнища, — тѣ искатъ тѣхния животъ, честъ иматъ да бждатъ осигорени. — Искатъ тѣ човѣшки права! Ала петъ вѣковнитѣ страдални вопли на Македонския робъ не бѣха достатъчни да стрѣснатъ съвѣстѣта на Европейската дипломация — да я заставятъ да поиска реализирането на тия права, които тя тържествено имъ отреди прѣди 25 г. въ Берлинъ и които не безъ нейно знание се тъпчатъ съ неизказана жестокость отъ кървавия Султанъ.

### Граждани!

Въ тия критични, ала тържествени моменти на кървавата борба възстаналитѣ наши еднокръвни и едновѣрни братя сръщу тиранина очакватъ първото окуражаване, първата помощ отъ насъ.

Ще останите ли Вие глухи къмъ тѣхния братски позивъ, ще бждите ли Вие безсърдечни къмъ тѣхния героизмъ и надежди; ще се откажете ли Вие да подкрѣпите мощно тѣхнитѣ легални и вѣншо-справедливи искания, освѣтени отъ Берлинския конгресъ?

Не вѣрваме.

Ако има моменти, които налагатъ императивно надобитѣ граждански изпълнения на тѣхния патриотиченъ дългъ, то мислиме, че днесъ настѣпватъ такива за българския народъ.

Ето защо ние Ви поканваме да се събирете въ Недѣля — 29 т. м., въ 10 часа, прѣди обѣдъ, на площада прѣдъ Общинското Управление, за да засвидѣтелствувате високо чръзъ единъ митингъ готовността си да дадете вашата мощна морална и материална подкрѣпка на възстаналия Македонски робъ.

Прочее, който носи име българинъ и човѣшко сърдце, нека дойде на митинга.

Прѣдсѣд. на бюрото: **Б. Райновъ.**  
Секретаръ: **Хр. Атанасовъ.** Касиеръ: **Ил. Шотовъ.** Членове съвѣтници: **Никола Къневъ, Никола Драгулевъ.** Членове на комисията: **Александръ Дяновичъ, Атанасъ Ивановъ, Атанасъ Брусевъ, Вѣнчанъ Христовъ, Венедиктъ Поповъ, Георги Пасаревъ, Георги Каранджуловъ, Ганьо Чолаковъ, Дамянъ Перелинговъ, Иванъ Годжовъ, Коста Ранковъ, Кръстю Мирски, Коста Пържиновъ, Крумъ Мутафовъ, Наумъ Никушевъ, Пан. А. Кърджиевъ, Ради Георгиевъ, Дръ Ст. Златаровъ и Трифонъ Никовъ.**

Варна, 30 Септемврий 1902 г.

Въстанието въ Македония е обявено. Чети подъ войводството на отлични Български офицери свободно се расхождатъ и храбро се сражаватъ изъ разни мѣста на Македония. Битолско, Леринско, Воденско, Прилѣпско и др. мѣста се пламнали въ огънь. На несносния животъ, който нашия братъ въ Македония прѣкара съ години

и вѣкове, се туря край. „Свобода или смъртъ“ се изтрѣтва изъ измъчениитѣ гърди на всѣки македонецъ на всѣки българинъ, който обича отечеството си и е готовъ да се жертвува, за цѣлокупността му.

Нолкото и разнорѣчиив слухове да се прѣскаатъ за обявеното вече въстание въ Македония отъ нашитѣ столични вѣстници, които всѣчески подкрѣпватъ разцѣпленieto на Македонската организация, за българскитѣ граждани едно е важно да знаятъ, че завѣтното имъ желание и тѣхния братъ Македонецъ да се събѣши съ кръвъ да откупува свободата си се постигна и че съ обявеното въстание се истѣква Македонския въпросъ, който всѣчески се затрѣняваше отъ „покровители и жарки защитници“, за да се разрѣши може би окончателно. Да, Македонския въпросъ се туря вече на зелената маса. Той стана вече достояние на общественото мнѣние въ вѣнкашния свѣтъ и живо заинтересува цѣлия български народъ. За него сега пишатъ и разсѣждатъ официалнитѣ органи на великитѣ сили, рапортиратъ консули и дипломати, осѣждатъ и интригуватъ неприятелитѣ ни. изобщо Македонския въпросъ е турнатъ на дневенъ редъ тъй както никога не е билъ поставянъ. Всѣкой е увѣренъ, че македонското въстание, макаръ и само въ нѣкои области за сега, не е дѣло на нѣколко „немирници“, които по думитѣ на Зиновиева трѣбва да се колятъ и бѣсятъ, а масово движение въ много по голѣмъ размѣръ отъ българското въстание прѣзъ 1870 година.

Какво прѣдстои на Българскитѣ граждани и на македонската емиграция въ княжеството да направятъ и насърчатъ Българскитѣ въстаници? Нищо друго освѣнъ жертви, жертви морални и материални. За тѣхъ не остана вече врѣме да разсѣждатъ, да обмисловатъ, да се колебаятъ и да се страхуватъ; облежнати на Бога и на своитѣ мишени, всички трѣбва да вървимъ напредъ. Трѣбва да избиемъ отъ уметъ си, че еди коя сила ще бжде съ насъ. Нашия политически животъ ни учи, че хуманната Европа съ хладнокрѣвие мерише човѣшката кръвъ и тъпче човѣшкитѣ трунове, паднали прѣдъ олтаря на висшето благо; че Европейската дипломация се движи исклучително отъ интереса и че никой Велика сила не може да

прѣдприеме каква и да е акция спрямо Турция прѣди да не усикури свои личенъ интересъ. На кжсо: За горчивата участъ на Македонския робъ само България, свободнитѣ българи можтъ и трѣбва искрено да милѣятъ и да плачатъ. Но какво става около ни? — Нека говори окръжното на г на Прѣдсѣдателя на I Върховенъ македоно-одрински комитетъ, испратено до всички македонски дружества и до редакцията на столичнитѣ и провинциални вѣстници:

„Лицата, за които говоримъ погорѣ, сж отъ категорията на онѣзи самообожатели, ревнители на първествующа роль и искатели на евтина знатность, каквито ги има много въ българската столица; въ своето слѣпо озлобление, въ своята високопарна хищность, тѣзи господиновици разсѣждатъ така: „или ние да бждемъ на чело на работитѣ или никой“. Великото и свето правило: *служи на рода си* у тѣхъ е прѣиначено така: *служи си съ рода си*. Въстаническо движение нѣма, споредъ тѣхъ отвждѣ Рила, по тая проста причина, че не сж го скроили и извършили тѣ. Тамъ, дѣто тѣ не могатъ да се подвизаватъ самоволно и безпрѣпятствено, тамъ кждѣто тѣхното veto нѣма смисълъ и значение, тамъ кждѣто тѣхната авторитетность има тежницата на една безплатна перушина, тамъ, разбира се, споредъ тѣхъ, царува немотия и пустотия, тамъ всичко е безволие и безмълвие. Въстание ще има тогасъ, когато тѣ ще бждатъ главнитѣ му дѣйци и елементи. И, понеже това никога нѣма да бжде и не може да бжде, тѣхна милость се провикватъ: „нищо не е направено, нищо нѣма да бжде направено!“ Прѣведено на по-ясенъ говоръ това значи: нашето съпричастие е условие sine qua non за бѣлскава сполука въ всѣко общо дѣло“.

Молимъ, прочее, почитаемата публика да се пази отъ подобни проповѣдници на задължителното бездѣйствие и отчаяние.

По единъ най-тържественъ начинъ заявяваме, че отвждѣ Рила има най-сериозно въстаническо движение, което отъ минута на минута взема по-широкъ размѣръ.

Турскитѣ баши-бозуци сж обезсърдени и сѣятъ анархия между Абдулъ Хамидовитѣ администратори, паши и валии, полковници и чаушъ-башии. А въ туй врѣме бодростъта, мажестепенностьта, военната чевръстина, благороднитѣ обноски и разумната инициатива на въстаницитѣ очудва малко и голѣмо. Въ Костурско, Леринско и

Воденско всичко е вече скокнало съ оржие въ ржка. Тази е голата истина.

Самата европейска преса признава сжщията и размъртъ на тоя много-значущъ политически феноменъ. Ето какво говори единъ отъ най-авторитетнитъ английски жбстници:

„Нашитъ кореспонденти отъ Солунъ и Цариградъ ни съобщаватъ, че въстаническото вълнение взема отъ день на день по застрашителенъ характеръ; инсургентитъ тоя пътъ сж многочислени и иматъ пръвзходно оржие“.

Като ви съобщаваме всичко горѣ-изложено, молимъ ви, уважаемий господине, да присѣдините вашитъ усилия къмъ нашитъ за осуетяване на всѣкакви злоумишлени домогвания. Считаме тоже за своя обязанность да ви поканимъ да се притечете на помощъ, споредъ силитъ си и срѣдствата си, за да можемъ най-послѣ, сгрупирани и сплотени около едно и сжщо знаме, да противостоимъ на всѣкакви зловѣщи бури и да изкараме Освободителното Дѣло на добро и спасително пристанище“.

Български граждани! Оставете столичнитъ Македонствуещи патриоти да се каратъ и злословятъ по между си. Въ тия сждбоносни минути за народа ни изпълнете отечественния си дългъ. Къмъ васъ се обръщатъ съ стотини хиляди ваши братя, които се испаднали въ послѣдната неволя и викатъ помощъ и помощъ. Е добръ, дайте тази помощъ, ако сте Българи и не сте забравили тегилата подъ турското робство.

Македонци! Вашитъ бащи, майки, сестри, жени и дѣца къмъ васъ протакатъ ржцѣ за помощъ и отъ васъ най-главно чакатъ подкрѣпката — изпълнете дълга си, иначе позорътъ справедливо ще падне на челата ви.

Познатия на Варненскитъ гражданин полковникъ Янковъ е издалъ слѣдното възвание къмъ македонцитъ, македонцитъ емигранти и християнския съвѣтъ:

**Братя!** „Кървавата драма се започна. Въ нашето Отечество огънъ е пламналъ. Наша длъжность е — всички да се притечемъ подъ Македонскитъ знамена и пролѣмъ кръвта си за свободата на нашата Татковина.

**Македонци!** Припомнѣте си за всевъѣтския побѣдителъ, всесвѣтската слава на Македония — Великия Александъръ Македонски; спомнѣте си за храбрата царъ Самуила, за Македонския великанъ, дивниятъ Крали-Марка, всеславянската слава, — че въ тѣхъ е текла Македонска кръвъ; тѣ отъ висинитъ небесни блятъ и благославятъ започнатото наше дѣло. Нека се покажемъ достойни тѣхнии потомци; нека запазимъ свѣтлитъ имъ славни имена; нека и ний очудимъ свѣта съ нашата храбрость, умѣлость и самопожертвование; нека отърсимъ отъ себе си срамния позорния — яремъ що ни души петъ вѣка.

**Братя!** Огледайте се въ околнитъ свободни български народи и Вий ще видите, че тѣ сж добили своята свобода само съ потоци кръвъ. Нека послѣдваме тѣхния примѣръ: Свободата се не купува и дарява, ти трѣбва да се извоюва. Съберете се въ дружини и нападайте неприятеля. Обезоръжавайте всѣки въоръженъ турчинъ, а невъоръженитъ и тѣзи що се прѣдаватъ щадѣте ги, показвайте се великодушни къмъ тѣхъ.

**Македонци, живущи въ странство!** Послѣдниятъ часъ удари. Кървавата борба съ тирана се започна. Бързайтѣ въ своето родно мѣсто и помогнѣте на сражающия се робъ. Сега е врѣмето, когато трѣбва да забравите вече всѣкакви лични интереси и крамоли, да захвърлите вашитъ мирни занятия и се притечете на помощъ на своето сжщо Отечество. Ако това не направите и непослушате гласа на борещия се робъ, позора нека падне на челата Ви.

Прѣди 25 години, съ кръвта на 200 хиляди руси, българи, ромъни, сърби и черногорци, тържествено се подписа отъ европейскитъ властелини Берлинския договоръ, който дарувахе автономията на нашето Отечество. Този актъ е подписанъ и отъ повелителя на мусулманитъ султанъ Хамидъ II. Обаче, до день днешенъ не е изпълненъ този договоръ и черното, нечуваното робство, най-грозната въ свѣта тирания, душеше нашето Отечество. Ний, възстаналитъ за човѣшки правдини и сносенъ човѣшки животъ, правимъ позивъ къмъ Васъ Християнски народи, въ името на човѣколюбие — да заставите Вашитъ управници да се застъпятъ за нашето священно право. Знайте, че ний нѣма да сложимъ оржжето дордѣ не сдобиемъ даденитъ ни права: ще измремъ до единъ дордѣто не видимъ свободата въ Македония.

Македония, 1902 год.

Слѣдватъ подписитъ на:

**А. Янковъ и 28 ржководители“.**

## Народното училище.

Въпросътъ за народното училище, постановката и организацията му, значението му за общественния животъ сжществено зависи отъ възгледътъ на него, като учреждение, само учебно или прѣимуществено образователно — възпитателно.

Ако народното училище е само учебно заведение, то всичката работа за постановката му се оказва много проста, твърдѣ голѣма само количествено, прѣдставляюща трудности отъ тази страна, но не качествено, не по самата сжщность на работата, по вътрѣшниятъ и строй. Нуждна е цѣла армия учители, цѣли градове, училищни здания, неизброимо число учебници, хартии и всѣкакви видове учебни пособия. За всичко това сж нужни грамадни срѣдства. Но подобна картина е величествена само по външния си видъ, количествено, а въ сжщность работата е твърдѣ проста и се заключава въ обучение дѣцата на азъ-букето. Какви сж тогава задачитъ на народнитъ училища? Може ли да се спори за тѣхъ? Да се спори нѣма защо: учи четене, учи смѣтане, учи Законъ Божий, учи писане. Можешъ още какво да е да учишъ, да събщишъ нѣщо отъ история и география — прѣ-красно, прочети го и го събщи; не можешъ, или нѣмашъ врѣме — и не е нужно, и тѣй е добръ; можешъ даже и най-сжждната програма да съкратишъ, като гледашъ на обстоятелствата. Колкото се отнася до техниката на работата, то и за това не е нужно много да мислимъ. Да учишъ на четене, писане и смѣтане не е Богъ знае каква мъдрость. Грамотнитъ майки учатъ дѣцата си, учатъ ги добръ, съ успѣхъ, безъ да сж запознати съ нѣкакви методики и ржководства. Ако дѣцата сж много, то майката ги

дѣли на двѣ групи: възрастни и млади, и съ двѣтѣ работата ѝ отива прѣ-красно. Какви особени методики сж нужни за основнитъ учители. Основното училище трѣбва да бжде продължение на семейството, семейнитъ способности на обучението трѣбва да господствуватъ и въ училището, на това сж настоявали и великитъ педагози като Песталоцци. Народнитъ учители, а съ тѣхъ и педагогическитъ писатели, извънредно сж раздухали значението на народното училище, количественитъ трудности сж прѣвърнали въ качествени, почнаха да твърдятъ, че за народнитъ учители сж нужни особни ржководства, пособия, методики. Отъ тука започва литературата на народното училище, тази грамада на буквари, смѣтници, методи, всичкитъ тѣзи безконечни спорове за прѣдмѣти, които не струватъ колкото черупката на изядено яйце! съ каква буква да се почне обучението по четене, съ каква буква писането, за числата отъ първата десетица да се опрѣдѣлятъ 20 ли или 30 урока, да се разказвали на дѣцата отначало приказки или за лугерътъ и т. н. т. Нѣкога нашитъ прадѣди отчаяно сж спорили за еднократното и трикратно алилуия, за това, да се пише ли Исусъ или Исусъ, да се пѣе ли: Господи помилуй или о, Господи помилуй, и за други такива прѣдмѣти. Сега такива спорове сж оставени даже и отъ старовѣрцитъ, за това на мѣстото на тѣзи спорове се явяватъ спорове на нови старовѣрци въ областта на народната педагогия: съ коя буква да се започне обучението по четене съ о или а, съ какви знаци да се започне писането съ прави чъртички ли или съ колелца; нужно ли е да се казва на дѣцата колко крака има кравата, гдѣ е подътъ, гдѣ е таванътъ и т. н. т.

Създаде се грамадна литература, на която единственното правилно название е — да бжде изгорена.

Ако всѣкакви мъдрости по техниката на училищната работа се оказватъ излишни, ако народното училище, като открито заведение, не може и да помисли за възпитанието на учащитъ се въ него дѣца, като се ограничава съ едно елементарно обучение, очевидно е, че то по сжществото си е много просто. Множество такива народни училища е по-легко да основемъ, отколкото едно срѣднѣ училище. При устройството на послѣдното възникватъ множество трудни и сложни въпроси за възпитанието на ума, характера, естетическо образование, все-странно развитие, за укрѣпване на тѣлото, за взаимнитъ отношения на възпитатели и възпитаници и др. т., които свършено нѣматъ мѣсто при устройството на народното училище.

Ако ли признаемъ възпитателно-образователното значение на основното училище, тогава устройството му извънредно се затруднява: тогава и учителитъ трѣбва да бждатъ по добри, по-образовани, съ подготовка къмъ своята работа, помѣщенията да удовлетворяватъ на хигиеническитъ искания, положението на учителя да бжде подобро въ материално и нравствено отношения. Тогава само трѣбва да признаемъ важността на методическитъ и дидактически въпроси и законото сжществуване на народо-учебната и педагогическа литература. Разходитъ тогава за народнитъ училища значително ще се увеличатъ. Тѣ сж длъжни тогава да бждатъ добро качествено, длъжни сж да бждатъ възпитателно-образо-

вателни учреждения, иначе тѣ нѣматъ право на сжществуване — такава е мнѣнието на едни защитници, а други пъкъ искатъ щото числото на народнитъ училища да бжде по голѣмо, а цѣната имъ по-евтина. Първитъ разгледватъ нар. училища по сжщность, по цѣнността на резултатитъ, които могатъ да дадатъ; а вторитъ се отнасятъ къмъ народното образование формално, само да има по-вече училища, но какви сж тѣ — това не взематъ подъ внимание.

Въ училищата изискватъ отъ учащитъ: добросвѣстно приготвяне уроцитъ, да не се задоволяватъ съ полужнания, да не сж равнодушни при неясни прѣдставления; да не се изтъкватъ за всезнающи, да не се прѣвзвз-насятъ съ знанията си прѣдъ своитъ другари; да се изказватъ всѣкога точно и направо, да бждатъ чужди на всѣкакви двусмисленности и прѣдв-квания. Нима такива отношения къмъ работата на учащия се нѣматъ за неговия умъ, воля, чувства и цѣлото му сжщество възпитателно-образователно значение? Очевидно, — иначе това дѣло е невъзможно.

А освѣнъ указанитъ страни, има и други: 1) съобщаванieto знания разширява умствения хоризонтъ на човѣка, разяснява му, напр., кой е неговия ближенъ и какъ трѣбва да се отнася къмъ него. Суевѣрията и прѣдрасжждитъ се разрушаватъ отъ просвѣщението, а много отъ тѣхъ сж безнравствени и жестоки; 2) всѣко училище съ своитъ наредби оказва благотворно възпитателно въздѣйствиe на учащитъ се, като ги приучава къмъ систематически добросвѣстенъ трудъ чистота, вѣжливостъ, въобще къмъ порядъчностъ; 3) учителътъ съ всичкитъ свои лични качества, физически и духовни, неизбѣжно въздѣйствува възпитателно надъ учащитъ се, и 4) другарството въ всѣко училище е велика възпитателна сила по отношение на всѣка отдѣлна личностъ.

Да се говори слѣдъ това за каквото и да е открито училище, че то е чуждо на възпитателната дѣятелность, че то е само учебно заведение и само отъ тази страна трѣбва да бжде разгледвано, значи да не разбираме това учреждение, което се нарича училище, закрито ли е то или открито.

Народното образование ще бжде значителна културна сила въ народния животъ само въ този случай, ако се отнасяме къмъ него не формално, а съобразно съ вътрѣшното му съдържание. Народното училище трѣбва да има възпитателно-образователна цѣлъ, за да бжде сериозенъ и важенъ факторъ въ народния животъ.

## Една страница отъ миналото.

Дуранкулакската афера, станала по-срѣдъ день, остана тъмна и до сега. Затъмни я и анкетата по управлението на либер. кабинетъ. За нея нищо не се говори и въ държавния процесъ на либералнитъ министри. Старателно я затулиха всички послѣдующи правителства — коалиционното и цанковисткото. Лаятъ за тая мръсна афера само платени писачи и дертливи политиканъ, които експлоатиратъ съ невѣжеството на земледѣлческото население. Защо това става тѣй? Защо мълчатъ лѣтописцитъ, историкитъ на съврѣмения ни политически животъ, държавнитъ ни мъже, пресата, самитъ пострадали

следващи и обвинените управляващи подбуждане населението въ бунт(?)? — до сега учители, патуещи интелектори и др. интелегентни хора, оривити на властта, не сж си дали труд двѣ думи да кажатъ по това дѣло? — Защо правосъдието си крие вивжата, управлението — рапортитѣ и докладитѣ, а Народното Сѣбрание се задоволи само съ едно амнистариане на виновниците — бунтовници, а остави да се дадатъ подъ съдъ държавнитѣ служители? Дадохъ ли се подъ съдъ тия служители, какъ се наказаха — това и до сега никой нищо не знае. И наистина, защо се затуля това дѣло и се прави отговорно за него изобщо управлението на либер. министерство? Врѣме достатъчно изтече, за да може да се открие истината. А това е въ интереса и на првительството, и на гражданитѣ, и на партиитѣ, па, ако щете, и за самитѣ излѣгани земледѣлци отъ Шабла и Дуранкулакъ.

Нека се каже открито: виновниците сж либералитѣ, които безаконно управляваха страната и които съ законъ за десѣтка искаха да съсиятъ земледѣлческа България. Тогава и общественния и държавния съдъ ще произнесе присѣдата си върху тѣхъ и нѣма за въ бѣдаще да се повтарятъ подобни смутове. Или, обратното, виновно е нашето невѣжественно население, което не може да разбере какво нѣщо е държавенъ интересъ, общо благо, законъ и властъ, та лесно се подава на измама и лъжи. Тогава и въ една и въ другия случай ще се знае, какъ трѣбва да се постѣпва за въ бѣдаще. Не трѣбва да изпушаме изъ видъ, че подобенъ единъ мятежъ стана прѣди години въ Враца, когато се прилагаше закона за патентитѣ и отсетнѣ се разбира, че това е било само шумъ на нѣколко повилѣли партизани, които по тоя начинъ сж искали да свалятъ тогавашното правителство на г. Каравелова. Значи, у насъ всѣкой път, когато се прилагатъ фискални закони, ще има подобни бунтове и смущения, щомъ като такива язви на обществото се гледатъ съ прѣнебрѣжение и разпуснатостъ.

Като изтъкваме тоя въпросъ въ вѣстника ви, надѣемъ се, че най-близкитѣ лица, които сж дѣйствували въ тая скръбна афера ще се потрудатъ да напишатъ бѣлѣжкитѣ си спокойно и обективно, за да може да се открие истината и разбере едно зло, единъ нежигъ на обществото.

3.

### Резолюция на другарската срѣща въ София отъ Либерал. партия.

Другарската срѣща на либералната партия, която има събранята си въ столицата на 8-й, 9-й и 10-й т. г. е взела слѣдующата резолюция единодушно:

Днесъ, 10 Септември 1902 год., другарската срѣща на членоветѣ на Либералната партия, свикани въ ст. София по инициативата на нѣколко приятели-либерали отъ източния край, за разрѣшаване най-главно по какъвъ начинъ могатъ да се прѣдизвикатъ всички прѣчки, които спъватъ правилното развитие на Либералната партия, се събраха въ столицата слѣдующитѣ лица отъ покаянитѣ: 1. Божилъ Райновъ, 2. Коста Ранковъ, 3. Петъръ Генковъ, 4.

Коста Ваковъ, 5. Василъ Кожухаровъ, 6. Кост. Досевъ, 7. Стефанъ Жълтовъ, 8. Ио. М. Костовъ, 9. Александъръ Арсениевъ, 10. Йонко Веселиновъ, 11. Маркъ Тотевъ, 12. Ио. Димитровъ, 13. Михаилъ Давидовъ, 14. Хр. Милтенковъ, 15. Коста Енчовъ, 16. Недѣлко Гавриловъ, 17. Деню Маневъ, 18. Хр. Ио. Поповъ, 19. Ненко Храновъ, 20. И. Дацевъ, 21. Дръ П. Динчевъ, 22. Пенталей Т. Ковачевъ и 23. Никола Йонкинъ-Владимиръ.

Следъ тридесетъ обсъждане и разискване на въпроситѣ, постановени на дневенъ редъ, другарската срѣща взе слѣдующитѣ рѣшения:

1. Другарската срѣща не признава никакво разцепление въ Либералната партия и строго осѣжда всички ония либерали, които по какъвто и да е начинъ способствуватъ за разцепление на партията.

2. Другарската срѣща прави горещъ апелъ къмъ всички истински либерали да се проникнатъ отъ съзнанието, че при днешното изключително положение на Либералната партия, необходимо е да се сплотятъ за запазване единство и цялостта на партията отъ всички посяпанелства.

3. Изказва желание и прѣпоръчва на Централното бюро на партията за въ бѣдаще да положи най-голяма енергия за управлението и организацията на партията.

4. За редовното издаване и подобряне партийния органъ в. „Народни Права“, прѣпоръчва на Централното Либералното Бюро да усили редакционния комитетъ поне съ още три лица.

5. Другарската срѣща счита необходимо свикването на единъ конгресъ за разлѣждане на нѣкои важни въ въпроситѣ на партийни въпроси и прѣпоръчва на другарската срѣща:

а) да съблочи на Централното Бюро горнитѣ рѣшения, както и ония относници се до други по-маловажни въпроси и б) да даде за обнародване въ всички органи на Либералната партия резолюцията на срѣщата.

Прѣдседател на срѣщата: Божилъ Райновъ, подпрѣдседател: М. Тотевъ, членове: М. Давидовъ, А. Арсениевъ и секретаръ: П. Т. Ковачевъ.

Ние сме много доволни отъ тая резолюция и се надѣемъ, че размѣненитѣ мисли и прѣпоръчанитѣ отъ срѣщата мѣрки за прѣмахване прѣчкитѣ, които спъватъ нормалното развитие на Либералната партия ще се взематъ подъ сериозно внимание отъ шефа на партията и отъ виднитѣ столични либерали.

Само по тоя начинъ ще могатъ да се изгладятъ личнитѣ недоразумѣния между членоветѣ на Либералната партия и да се спечели за въ бѣдаще сгруппировката и тѣй, што тя да прѣдставлява единъ факторъ въ конституционна България и на властъ, и въ опозиция.

### Варненский Окръженъ Сѣвътъ.

Откриването на I-та редовна сесия на Варненский Окръженъ Сѣвътъ стана на 10-й того. Окр. Управителъ г. П. Станчевъ раздаде изложението си за състоянието на повѣренния му Окръгъ на г. г. окръжнитѣ сѣвътници и съ кратка рѣчь откри засѣданията на сѣвъта. Отъ тая рѣчь ний извли-

чае слѣдующитѣ прѣдложения, които г. окр. управителъ прави на окр. сѣвътници за подобряне и повдигане икономическото състояние на окръга ни:

1) За отпушане суми за подобряне скотовѣдството въ окръга, съгласно рѣшението на Варненски Окръженъ Сѣвътъ по скотовѣдството отъ 16-й Юний т. год. подъ № 2, а именно: за купуване и раздаване даромъ доброкачественни бичета 5000 лева, за скопяване на негоднитѣ жребци въ окръга 3000 лева; за обезщетение стопанитѣ на поврѣденитѣ отъ скопяване жребци 500 лева; за поддръжане на 15 съвокупителни станции въ окръга 6000 лева; за купуване и раздаване даромъ лѣкарства на бѣднитѣ скотовѣдци 1000 лева; за купуване 20 майки свини и 2 перѣза отъ „Бекширска“ порода, прасетата отъ които да се раздаватъ даромъ на свиневѣдцитѣ 4000 лева; за купуване породисти кокошки, отъ които пѣтлитѣ и яйцата да се раздаватъ даромъ на заинтересуванитѣ птицевѣдци въ окръга 1000 лева; за даване парични награди на лицата, които ще взематъ участие въ надприпускването съ коне въ хиподрома въ землището на гр. Варна 400 лева; или всичко 20,900 лева.

2) Да се отпушатъ суми за подобряне на разнитѣ клонове на земледѣлството: за купуване и раздаване даромъ на земледѣлцитѣ доброкачественни сѣмена 500 лева; за купуване и раздаване даромъ плугове, разборни копери за пчели и др. 500 лева; за откриване на единъ окръженъ образцовъ и черничевъ разсадникъ въ землището на окр. манастиръ „Св. Константинъ“ 12,000 лева; или всичко 13,000 лева, а сѣщо да се взематъ въ вниманіе и се разгледатъ всички прѣдложения за подобряне на земледѣлството, които ще бѣдатъ внесени отъ страна на Инспектора по Лозарството и Земледѣлието.

3) Да се занимае съ въпроса за откриване едно практическо винарско училище въ землището на окр. манастиръ „Св. Константинъ“, тѣй като рѣшението на окр. сѣвътъ отъ мин. година за отдаването на лозята подъ наемъ, окр. пост. комисия подъ мое прѣдседателство, възъ основание на имеющитѣ се данни, не намѣри цѣлесобразно отдаването имъ подъ наемъ за една ничтожна цѣна.

4) Да се занимае съ въпроса за откриване едно земледѣлческо практическо училище въ Добричската околия съ срѣдствата на окръга въ съгласие съ Министерството на Търг. и Земледѣлието, отъ каквото твърдѣ се чувствува нужда въ този край на окръга, гдѣто условията твърдѣ способствуватъ за това.

5) Да се прѣдвиди достатъчна помощъ за общинитѣ за направа и поддръжане на мѣждуселскитѣ пътища въ окръга — не помалко отъ 5000 лева, а така сѣщо сѣвъта сериозно да се занимае съ мѣркитѣ, които трѣбва да се взематъ съвмѣстно съ държавата за подобряне на държавнитѣ пътища въ окръга и отпустне не помалко отъ 40 до 50,000 лева, както Постоянната Комисия прѣдвижда въ бюджета си за 1903 година.

6) Да се произнесе по въпроса за прѣсущаването на Старо-Ново-Орѣховското благо до р. Камчия, както и онова на Султанларското благо въ Провадийска околия и на Генчилеръ-Екренското благо за прѣдвиждане въ окр. бюджетъ за ид. 1903 год. дѣж-

ността ревизори при Постоянната Комисия като се иматъ прѣдъ видъ мотивитѣ въ изложението ми, както и ония, които Постоянната Комисия ще прѣдстави на Сѣвъта.

7) Да се прѣдвиди 500 лева кредитъ по окр. бюджетъ за ид. 1903 г. за даване помощи на стопанитѣ на частни удобрени жребци, които ще ги пустнатъ на частни кобили.

8) Да се прѣдвиди достатъчна сума за помощи на бѣдни общини и села по постройка на училища.

## ХРОНИКА.

Негово Царско Височество Князътъ днесъ пристигна въ града ни и замина направо за Евксиноградъ.

— Отъ нѣколко дена е пристигналъ въ града ни шефътъ на Либералната партия г. Дръ В. Радославовъ съ семейството си.

— На 30-й того започва гроздобера въ града ни. За пазаръ на гроздѣто е опрѣдѣлено мѣстото до моста, на шосето Евксиноградъ.

— Търговци, еснафлии и занаятчици ще помнатъ за дълго врѣме, кога въ Варна е билъ финансовъ началникъ г. Хаджи Петровъ, защото прѣзъ неговото служение и съ прѣдставителъ на Варненскитѣ търговци Дяко Беделевъ, единъ кърпачъ-кундураджия, централната комисия, която трѣбше да провѣри и уважи жалбитѣ на несправедливо и тежко обложенитѣ отъ първоначалната комисия патентоплатци, твърдѣ небрѣжно се отнесла къмъ интереситѣ на гражданитѣ и по единъ произволенъ начинъ е онеправдала всички патентоплатци, като имъ е повишила размѣра на патента съ 100%. Сжщитѣ оплаквания и протести противъ подобни дѣйствия на тая контролна комисия получаваме и отъ околійскитѣ центрове. Ний не знаемъ какъ да осѣдимъ постѣжката на тия държавни служители, които се криятъ задъ постановленията на закона и безнаказано произволничатъ. Сега на гражданитѣ не остава нищо друго, освѣнъ да потърсятъ срѣдства сами да се разправятъ съ подобни неразбрани държавни служители за защитата на интереситѣ и положението си.

— Въ София, Пловдивъ, Руссе и др. отъ гдѣто е пропътувалъ извѣстния Българофилъ Н. С. Графъ Игнатиевъ, е билъ посрѣщанъ и изпратенъ по царски. Ний съ внимание и интересъ четохме всички описания за тържественното му пътувание изъ България, по нѣколко пъти приповторихме изкровенитѣ му думи, казани въ отговоръ на поздравителнитѣ рѣчи и дълбоко се убѣдихме, че до като националната ни кауза има такъвъ самоотвърженъ защитникъ въ Петербургъ, всѣкакви интриги и грѣшки отъ страна на руската дипломация не ще успѣятъ да прѣвзмогнатъ за заличаване идеала ни, завѣщанъ отъ Царя-Освободителя и поддръжанъ отъ школата на истинскитѣ славянофили, като сжщия ни и незабравимъ гостенинъ Николай Павловичъ Графъ Игнатиевъ и мнозина други.

— Тържествата на Шипка рѣшиха македонското въстание. Колкото и голяма официалностъ да имъ се даде, като сгарателно се отпѣждаше народа отъ всѣко участие въ тѣхъ, българскитѣ граждани не можеха да останатъ глухи къмъ сѣбитѣ на ови народни мъже-



ници, които витаяха изъ свободна България, когато се разливаха шанпанското на Шипка и на всъщия шепнаха: „на Шипка България дължи свободата си! Следвайте завещанието ни и крѣпко подържете достойнитѣ ни ученици, които съготовност отиватъ да лѣятъ кръвта си за цѣлокупността на отечеството ни. Българи, ще се покажете достойни за свободата, само като подкрѣпите възстанието“ на македонцитѣ. Напрѣдъ!

— Нашъ приятелъ *П. Хр. Генковъ* отвори въ г. Варна, ул. „Прѣславска“, магазинъ, който, освѣнъ многото нови галантарийни стоки е снабденъ и съ прѣдмѣти за домашно употребление, като: машини за готвение (Primus); машини за добиване на прѣсно масло (най нова и практична система); машинки за меление на захаръ, орѣхи, бадеми; прѣси за добиване на пюре отъ картофи; здрави и елегантни английски мошами за маси; чай-фучефу — на право доставяни отъ Китай (Графъ Воронцевъ) Японски чаши за кафе, пепелници отъ метала антимонъ, кибритници; красиви порцеланови кани за вода, чаши за млѣко и чай; практични и икономични нощни лампички; четки за дрѣхы, глави, обуца и зѣби; равни и красиви кошници; връски, яки, маншети, нагрѣдници; самообрѣснички съ всичкитѣ имъ принадлежности; прочутитѣ пудра и кремъ маласейнъ; сапуни, парфуми, пасти и прахове за зѣби; гривни, прѣстени, брошове кръстчета — дубле; никелови часовници и будилници.

Желающитѣ да си набавятъ нѣщо века да се отнасятъ за споразумѣние направо до него. Ние прѣпорѣчваме г-на Генкова на вниманието на заинтересованитѣ, като честенъ и акуратенъ търговецъ. Вѣрваме, че всѣки, който търгува съ него ще остава винаги доволенъ и отъ стоката и отъ акуратността.

— На 1 Октомврий т. г. дирекцията на параплунното дружество „Дайче—Левантъ—Линия“ давѣ обѣдъ въ парахода „Терапил“ който за прѣвъ пътъ ще пристигне въ Варненското пристанище, на Негово Царско Височество. Поканени сѣ нѣкои виши офицери отъ града, окр. управителъ, кмета и др.

— Филипъ Златаревъ, Варнен. Държавенъ Инженеръ е прѣместенъ въ Пловдивъ. Макаръ съ повишение, ние осаждаме Министерството за тая му постѣпка, защото той бѣше незаменимъ въ работата си. Гражданитѣ не забѣляваха никаква умора у тоя добросъвестенъ държавенъ служителъ, защото той денъ и нощъ, лѣтъ и зимъ ходеше изъ района си и самъ ръководеше трасирането на шосетата: „Варна — Евксиноградъ“, „Варна — Балчикъ“ и „Варна — Бургасъ“. Началството му неможа да го остави да довърши поне шосето „Варна — Евксиноградъ“, каточе щеше да пострада службата въ Пловдивъ. Той като челоуѣкъ и чиновникъ остави добри въспоминания мѣжду гражданитѣ и приятелитѣ си. Такива чиновници правятъ честъ на държавата. Хвала на Пловдивчани, че се сдобиватъ съ единъ такъвъ прѣкрасенъ чиновникъ и членъ на обществото имъ.

— Благотворителенъ комитетъ. По инициативата на Варненскитѣ граждани, въ двѣ заседания подъ редъ, на които присѣдствуваха по вече отъ стотина души, състави се единъ бла-

готворителенъ комитетъ съ цѣль да събира помощи въ полза на борцитѣ за свободата и пострадалитѣ отъ турскитѣ звѣрства българи изъ Македония и Одринско. Комитетътъ се състои отъ 24 души съ едно постоянно бюро отъ 5 члена: прѣдседателъ, секретаръ, касиеръ и двама съвѣтници. Бюро то ще прѣдставлява благотворителния комитетъ на всѣкъдѣ и ще изпълнява рѣшенята му. Мандатътъ на бюрото ще трае до като свърши задачата си, т. е. до като се разрѣши горчивата участ на нашитѣ възстанили братя въ турско. Благотворителния комитетъ нѣма нищо общо съ Македоно-Одринскитѣ политически комитети и дружества изъ България. Всѣкой гражданинъ, който направи пожертвование въ пари и въщи, се счита членъ на комитета съ пълни права. Комитетъ държи рѣдовни събрания, а бюрото му — когато има нужда. Събранията се свикватъ и ръководятъ отъ прѣдседателя на бюрото. Рѣшенята и нарѣдитѣ на бюрото и комитета се отбѣлзватъ въ протоколна книга, подписани отъ прѣдседателя и секретаря. Благотворителния комитетъ се обръща за помощъ къмъ всички окръжни и общински учрѣждения, къмъ разни дружества и частни лица, къмъ Варненскитѣ граждани, дава прѣдставления, вечеринки, концерти и публични събрания съ входъ. Комитетътъ събира помощитѣ си чрезъ комисии, съставени отъ граждани и отъ срѣдата на еснафитѣ, отъ които ще се иска помощъ. Прѣдседателътъ или кой и да е членъ отъ бюрото придружава тия комисии. Срѣщу всѣка помощъ се издава квитанция отъ бюрото, подписана и подпечатана. Помощитѣ веднага се внасятъ въ банката на текуща смѣтка и де теглятъ съ постановление на бюро то. Касиера дава отчетъ за помощитѣ, приходъ и разходъ въ всѣко общо събрание на комитета. Всѣки разходъ трѣбва да има и оправдателния си документъ. Смѣтките на комитета се прѣгледватъ отъ цензури, избрани отъ общото събрание на гражданитѣ, като за това се поканватъ печатно и съ отбѣлзване прѣдварително дневенъ редъ. Помощитѣ ще се изразходватъ споредъ нуждитѣ за цѣлата, но въ никой случай нѣма да се турятъ подъ разположение на Софийскитѣ върховни М.-Одр. комитети. Следъ свършване задачата си, комитета прави изложение на дѣятелността си равномѣтка за събранитѣ и разходвани суми: изложението и смѣтката се напечатватъ въ отдѣлна брошурка и бюрото я разпраща на всички дарители.

Пожелаваме добъръ успѣхъ на новосъставеното по частна инициатива отъ Варненскитѣ граждани дружество.

— Отъ нѣколко години насамъ се яви въ Варненската пияца една финансова звѣзда на име Цачевъ, който направи прѣвратъ въ много работи, а хората не обръщатъ внимание на дѣлата му и даже се подиграватъ съ него. Той се яви на сцената, ако се вѣлимъ, прѣзъ 1898 год. и то като чиновникъ на клонъ отъ Шумненското Търговско Дружество. Г. Цачевъ служи при финансовия капаситетъ Коларовъ и послѣдния като види, че докараха Шумненското Дружество до окончателно опростояване, напустна длъжността си и остави дѣлата на дружеството въ такова окаянно положение щото никой да неможеше да се нагърби съ воденето имъ освѣнъ тия, които сж ги разбъркали. Назначи се на мѣсто-

то му г. Цачевъ, който успя поне да се не тури червенъ восѣкъ на вратата, а да се вдигнатъ архивитѣ му и занесатъ въ Шуменъ, защото така изкуственно се управляваше клонъ, че неможеше да посрѣща разноскитѣ си. Обаче, щастieto на г. Цачевъ се усмихна на ново, защото се намѣри друго забатачено учреждение, — Русен. Тѣрг. Банка на чело на което стои и сега сжщия Коларовъ, та назначи Цачевъ пакъ агентъ на клонъ, който се отвори въ Варна, но, тоялжъ не да урежда забърканитѣ дѣла на клонъ, а да въведе редъ и прави нову прѣдприятия. За сега г. Цачевъ прѣдставлява Русенската Тѣрговска Банка и като неинъ прѣдставителъ дава длъжностъ на себѣ си такова, щото надира положението си много високо и иска да упражни влиянието си даже въ частнитѣ събрания на гражданитѣ, които сж само отъ мѣстенъ характеръ и съ които той е най-малко ангажиранъ. Свѣдѣнията, които ни донесоха за работитѣ на Русенската Тѣрговска Банка, особено на тукашния клонъ, сж такива, че г. Цачевъ пакъ ще успѣе баремъ да се платятъ ако не по 100 то поне по 50 лева на купонъ за 1903 год.

— Петко Каравеловъ нищо не подобрява. — Той въстава даже и противъ себе си. Каквото дѣло и да се прѣприеме, каквито заслуги и да се припесатъ на народа отъ нѣкоя корпорация, или партия — той, ако нѣма прѣсѣтъ въ това дѣло, готовъ е да окаля найвещното нѣщо. Цѣлата му дѣятелностъ е верига отъ такива безчинства. Напоследѣкъ въстана и срѣщо манифеста на комитета Царъ Освободителъ и когато единъ столиченъ вѣстникъ справедливо му забѣлзва, че не трѣбва да отжждествяватъ личнитѣ си капризи и злоби съ обществениятъ интересъ, Петко Каравеловъ пакъ настояваше да вика: „стрижено е“. Ей, Петко остана вече дѣдо и пакъ умѣтъ ти не дойде. Ти си родоначалникъ на всички мръсотии и недѣли, отъ които, едва ли нѣкогажъ, нашето общество ще може да се очисти. Въмѣсто да клѣймишъ комитета Царъ Освободителъ за да мистишъ на личния си противникъ Заимова ти би по добръ сторилъ, ако запиташе: колко заседания е държалъ до сега комитета и какви въпроси е разисквалъ; съ висшегласие ли или единодушно сж се рѣшавали въпроситѣ; какви сумми сж постѣпали въ комитета отъ държавата отъ окръжнитѣ и общински съвѣти, отъ дружества и частни лица и отъ всенародната подписка; защо не се дава равномѣтка ежемѣдно за всички расходи и приходи на комитета, както това прѣдписва самия неговъ уставъ и много други сжществени въпроси по функционирането на комитета „Царъ Освободителъ“, който наистина търгува съ признателнитѣ чувства на Българския народъ за лични облаги и спекули на нѣколцина. Гласътъ на неговата музика послѣ ще се чуе и ти, Петко, си виновникътъ на това заглушаване съ твоитѣ дѣтиниски крѣсъци. Това добръ да знаешъ. Мѣчно се учи старъ човѣкъ.

### Резолюция на Митинга.

Днесъ, 29 Септемврий 1902 г., Варненскитѣ граждани събрани на митингъ на площада „Мусалата“ слѣдъ като изслушаха рѣчитѣ на ораторитѣ: Г. г. Дяковичъ, Пере-

линовъ, Драгулевъ Никола, вземаха слѣдната резолюция:

1) Пращатъ своятъ братски привѣтъ на възстаницитѣ — доблестни борци за свободата на Македония и Одринско.

2) Молятъ настоятелно българското правителство да се застъпи най-енергично за прилагането чл. 23 на Берлинския договоръ.

3) Канятъ всички български граждани да даждъ своята морална и материална подкрѣпка на възстанилия робъ.

4) Заявяватъ на българското правителство, какво българскитѣ граждани като не че можатъ да останатъ равнодушни прѣдъ изближваелитѣ събития въ Македония и жестоката участъ на своитѣ еднородци тамъ, и сж готови съ всичкитѣ си сили да подкрѣпятъ легалнитѣ и справедливи искания на възстанилия робъ.

5) Натоварватъ лицата, които сж подписали възванието за тоя митингъ, да събиратъ доброволни помощи за въ полза на страдалцитѣ отвѣдъ Рила.

6) Опълномощаватъ сжщитѣ лица да подпишатъ тая резолюция а бюрото на митинга да я съобщи на министра прѣдседателя и пресата.

Слѣдватъ подписитѣ отъ възванието.

### АДВОКАТСКО ПИСАЛИЩЕ

на  
**Илия Миларовъ и Д-ръ М. К. Марковъ**  
София улица „Хаджийска“ № 5  
(срѣщу Градската Банка,  
здание Стефчо Наумовъ).

Води и защитава граждански, търговски и углавни дѣла, ходатайствува прѣдъ консуствата и прѣдъ административнитѣ, финансови и др. учрѣждения.

Кореспондира се и се говори на: българск, нѣмски, френски, английски, италиански, руски, полски, хърватски, ромѣнски, грѣцки и турски.

При писалището има и Изпълнителна Кантора.

### Илия Миларовъ,

бившъ многогодишенъ Прѣдседателъ на Софийския Апел. Сѣдъ, Прокуроръ при Русен. и Плов. Апел. Сѣдил. и пр.

### Д-ръ Марко К. Марковъ

бившъ Ревизоръ при Министерството на Правосѣд., на Вѣтрѣш. Дѣла и пр.

### ИЗЛѢЗЕ ОТЪ ПЕЧАТЪ ТОМЪ XII:

### КРАЛЪ РИЧАРДЪ III

Трагедия въ 5 дѣйствия отъ Шекспиръ  
съ прибавление на единъ историко-критически етюдъ и 78 обяснителни бѣлѣжки.

Преводъ отъ руски езикъ  
отъ **Б. Райновъ.**

Цѣна 1.80 лева.

Намира се за проданъ въ книжарницата на **В. Бонилевъ** въ гр. Варна.

Печат. Д. Тодоровъ С-ие Варна.

Отговорникъ: **Цвѣтно Табановъ.**